

TAK JE INDA FAJN BILOU

Kako smo v Vrtecu Beltinci
vrteli čas nazaj

TAK JE INDA FAJN BILOU
Kako smo v Vrtcu Beltinci vrteli čas nazaj
ZBORNIK PRISPEVKOV ZAPOSLENIH V VRTCU BELTINCI

ZBRALA IN UREDILA
Urška Raščan

JEZIKOVNI PREGLED
Tamara Muhič

TEHNIČNO UREJANJE IN OBLIKOVANJE
Samo Tanacek
FOTOGRAFIJE
Miha Legen in arhiv Vrtca Beltinci
PRELOM IN TISK
S-tisk, Beltinci

NAKLADA
600 izvodov

Beltinci, september 2015

KAZALO

4	ZAKLADNICA BOGASTVA IZ PRETEKLOSTI
5	OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE V VRTCU BELTINCI
6	KAK JE INDA FAJN BILOU
7	SPOMINJAMO SE ...
8	KAK JE INDA FAJN BILOU
10	BOŽIČNI PRAZNIKI V SLAMNATI VASI
11	KAJ SO OTROCI VEDELI POVEDATI O SLAMI NA ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA
12	DEJAVNOSTI ZA OHRANJANJE NAŠE KULTURNE DEDIŠČINE
13	PRAZNIKI IZ BABIČINE HIŠE
14	FAJN NAN JE BILOU SPOZNATI INDAŠNJE ŽIVLJENJE
15	GUGALNI KONJIČKI, KAM LE ČAS BEŽI?!
16	NIKOLI JIH NE BOMO POZABILI – STARE IGRE ZA DOBRO ZABAVO
20	IZDELALI SMO MAKETO “CIMPRANE IŽE”
21	ANEKDOTA, “KAK JE INDA FAJN BILOU” V ODDELKU 5–6 LET
22	PRAZNIČNI DECEMBER, IGRA IN IGRAČA NAŠIH BABIC IN DEDKOV
23	NARAVOSLOVNE DELAVNICE V POVEZAVI S KULTURNO DEDIŠČINO
24	DOMAČI RŽENI KRUH, POMOČ BABIC PRI IZDELAVI PUNČK IZ CUNJ
25	SPOMINI NA MOJEGA STAREGA OČETA, MALI MUJCEK
26	DEL KULTURNE DEDIŠČINE V ODDELKU PRVEGA STAROSTNEGA OBDOBJA
27	CIGLAR
28	NA KMETIJI JE LEPO
29	ENEGA BENEGA, NAŠI KRAJI OB MURI ...
30	VTISI OTROK OB OBISKU PRI SLAMARSTVU SMODIŠ, OBISK PRI DRUŽINI SMODIŠ
32	LJUDSKA: TRIJE PRAŠIČKI
33	SPOZNAVANJE ŽIVLJENJA NEKOČ
34	ŽIVLJENJE NEKOČ IN DANES
35	BABICA MARIJA PRIPOVEDUJE
36	PRAVLJICE V “VELKI IŽI”, STARE LJUDSKE IGRE
38	DEDKI IN BABICE V VRTCU, LAN – OD SEMENA DO OBLEKE
40	ZAKAJ “KAK JE INDA FAJN BILOU”?
42	VRTECOVO SENJE 2015

ZAKLADNICA BOGASTVA IZ PRETEKLOSTI

Spoštovani bralec!

Zaposleni v Vrtcu Beltinci smo pripravili zbornik, v katerem smo strnili naše celoletno prednostno nalogo z naslovom » Kak je inda fajn bilou«. Skozi vse leto smo svoje dejavnosti predstavljali na različne načine in z njimi seznanjali starše in druge udeležence naše dejavnosti. Tokrat pa smo zbrali nekaj utrinkov iz dogajanja v oddelkih, pobrskali smo po svojem spominu, povprašali starejše ljudi... skratka, vsak se je znašel po svoje in dodal svoj prispevek. Ne manjka niti zbirke starih ljudskih iger, pesmic in anekdot, ki so se ohranile do danes.

Zavedamo se, kako pomembno je, da se pogovarjamo o preteklosti, da prenašamo običaje, navade in način življenja naših prednikov na otroke. To dejstvo razumemo skozi definicijo vede zgodovina, ki pravi nekako tako, da je zgodovina učiteljica življenja, ki nas uči o preteklosti, da lažje razumemo sedanjost in sklepamo o prihodnosti. Tudi različne aktivnosti, ki smo jih skozi celo šolsko leto ponujali našim otrokom, so priprava na življenje.

Ob prebiranju naših prispevkov vam želimo obilo užitka in lepih spominov na trenutke iz preteklosti slehernega bralca.

Martina Vidonja
ravnateljica

OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE V VRTCU BELTINCI

V vrtcu Beltinci se trudimo, da otrokom bogatimo bivanje na najrazličnejše načine in eden izmed njih je prav gotovo ta, da jim približamo kulturno dediščino in poskrbimo, da se ta nadaljuje iz roda v rod. Kulturna dediščina s svojo bogato čutno in duhovno sporočilnostjo otroke nagovarja in jim predstavlja neponovljivo izkušnjo. Od strokovnih delavcev je odvisno, v kolikšni meri se bo otrok ustvarjalno odzval. Z vsemi načrtovanimi dejavnostmi so otroci spoznali, kakšno je bilo življenje nekoč in kako se je spreminjal način življenja. Z vključevanjem kulturne dediščine v vzgojno delo sooblikujemo tudi njihovo ohranjanje. Da bi vse to še popestrili, smo sodelovali tudi z zunanjimi sodelavci, kot so razna društva, dedki, babice, pradedki in prababice; skratka vključili smo vse, ki bi kakorkoli doprinesli k raznovrstnosti in pestrosti. S tem smo okrepili sodelovanje z okoljem. Vsaka enota vrtca se je povezala s tradicijo vasi. Tako so otroci spoznali, s čim so se ukvarjali pradedki in prababice, in primerjali z življenjem danes. Letošnjo prioriteto nalogo smo poimenovali "Kak je inda fajn bilou" in že z naslovom nakazali, da je tudi nekoč bilo lepo, vendar na drug način. Skozi celo šolsko leto je bila večina dejavnosti naravnana v tej smeri. Dejavnosti smo prilagodili starostnim stopnjam in s tem omogočili spoznavanje kulturne dediščine najmlajšim v našem vrtcu. Kot krona vsega dogajanja skozi celo šolsko leto bo tudi zaključna prireditev, ki bo združila vse enote. Prikazali bomo značilnosti vasi v naši občini ter s tem tudi značilnosti, ki predstavljajo določeno vas. In tudi tako bodo otroci spoznali vrednote življenja in stvari, ki so nekdanj zapolnjevale in bogatile življenja naših dedkov, babic, pradedkov in prababic.

Romana Farkaš Erdelji

Na den gostüvanja si je sneja po pounoči, kda se je slejkla, förtoj zavezala. Šla je od gostüvanjčara do gostüvanjčara, pa so joj pejneze notri v förtoj metali. Včasik joj je što tüdi krono notri vrgel. Z njo je šou okroug staršina. "Tij mouž küjpi joj srp, ka nede mejla na drüjge moške skrb," so gučali. Kda so trüjdni z gostüvanja zajtra domou šli, so vsi s snejo šli na štale spat, ge so vse navzkrijž ležali.

Po pripovedovanju Katarine Balažic, Alenkine babice.

Alenka Balažic

KAK JE INDA FAJN BILOU

Kak je inda fajn bilou,
pravimo vsi radi tou.
Časa meli smo zadosta,
nej smo se sakši den pitali,
kelko kaj košta.

Zadovolni smo bilij,
sebi nej smo delali skrbij.
Tou bili so drügi časi,
vsega nej trbelo meti včasi.
Merno pa lipou,
je življenje na vesi bilou.

Deca smo se špilali veselo,
vmes opravili šče kakše delo.
Bicikline smo velke meli,
z njimi friško gor pa dol
po vesi smo leteli.
Travnik za ižov bil je igrišče,
drevje okroug pa dobro skrivališče.
Mamce pa dedeki so pazili na nas,
s svojimi zgodbami nan krajšali čas.

Spomini lejpi so ostali,
delajmo tak, ka mo tüdi mi
našoj deci takše dali.

Brigita Tivadar

SPOMINJAMO SE ...

Velikokrat slišimo besede starih staršev, kako je življenje otroka danes drugačno, kako je današnjemu otroku lepo. To sta poudarila tudi dedi Jože in stara mama Marija Jerebic (rojena leta 1939 in 1942) z besedami: "Danes se otroci lahko počutijo kot kralji z vsem prostim časom, igrali in igračkami, ki so jim na voljo." K tem besedam sta dodala, da so bila igrala njihovega časa iz naravnih materialov, igrač pa je bilo zelo malo oziroma so bile težko dostopne.

Vrtcev v njihovem obdobju niso poznali. Otroke so pazili stari starši ali pa starejši bratje in sestre. Ko sem povprašala o preživljanju prostega časa v obdobju njihovega otroštva, sta povedala, da je njihov prosti čas zajemal večinoma delo. Ko so starši odšli na polja, so večkrat smuknili v gozd, kjer so se družili s starejšimi otroki, kurili ogenj ter pekli krompir. Vendar pa je velikokrat otroke zmotil kateri od staršev, ki je otroke

hitro poslal nazaj na delo. Na vprašanje, kakšne igre so se igrali, sta odgovarjala v pravi prekmurščini, ki je otroci (in marsikateri odrasli) več ne bi razumeli. Marija je povedala o igri, ki so jo včasih imenovali pöcketiš katere namen je bil, da otrok čim dlje vrže palico, Jože pa se je ob njenih besedah domislil igre, ki so jo takrat imenovali rastavci in jo opisal z besedami: "Otrok je dal roke na tla, drugi otrok pa ga je zgrabil za noge in ob premikanju smo tekmovali, kateri bo hitrejši." Ob besedah sem se stpomnila, da poznamo danes to igro kot vožnja samoktolnice. Ob večerih,

ko so lupili bučna semena, so si krajšali čas z ugankami, pravljicami ter pripovedkami. Ob sproščenem pogovoru o igrah smo prišli do igrač. Na vprašanje, kje so si lahko kupili igračke, sta odgovorila: "Igračke je bilo redko kje kupiti, kaj šele dobiti denar za igračke. Igračke smo izdelovali iz naravnih materialov, kaj vse smo pač lahko našli." Povedala sta za gugalnice, ki so si jih naredili iz desk in vrvi, pozimi pa sanke iz treh desk, imeli so tudi žoge. Omenila sta proščenje, ki je bilo dogodek, ko so si otroci končno lahko kupili igrače, kot so baloni, vetrnice, srčki iz medenjakov ...

Za konec sem povprašala, ali je kakšna razlika med otroki nekoč in danes, če so se včasih prepirali med igro zaradi igrač. Z velikim nasmeškom sta mi odgovorila: "Otroci se nismo kregali za igrače, saj jih nismo veliko imeli ... zaradi dela smo se redko družili, zato smo čas, ki smo ga preživeli s sosedovimi otroki ter prijatelji izkoristili za norčije." Zaključila sta z besedami: "Več nas je bilo, bolj je bilo zanimivo."

Andreja Jerebic

KAK JE INDA FAJN BILOU

Naše babice in dedki so nam pripovedovali, kako je bilo, ko so bili oni še majhni. Koliko zanimivega so doživeli, kaj vse so počeli. Z velikim veseljem smo jih posnemali in se zabavali.

Tak so si babice in dedki pajali krüj, da so pasli krave.

Mi sicer nismo šli na pašnik in tudi krav ni bilo z nami, smo pa vseeno uživali pri pajanju kruha tako kot nekoč naše babice in dedki.

Tak so inda plesali pa takše gvante so meli.

Čeprav danes nosimo drugačna oblačila, še vedno radi plešemo plese, kot smo videli, da so jih plesale naše babice in dedki. Folklor nas navdušuje in zabava, še posebno, ko si lahko oblečemo folklorna oblačila in z njimi zaplešemo na nastopu. Vedno za nagrado dobimo velik aplavz.

Inda neje bilo elektrike, pa so si iz voska napravili sveče pa z njimi svejtili.

Danes imamo elektriko, da osvetlimo naše domove, pa nam je bilo vseeno zanimivo, ko smo skupaj z našimi starši skušali iz voska narediti sveče. To sploh ni bilo lahko. Vsi smo se zelo trudili.

Da so bili naši dedki in babice še mali, te je hodo pozvačin, ka je zval lidij na gostüvanje. Deca pa so bejžala za njin, ka jin je dal cukre.

Danes pozvačina le redko vidimo. Včasih nas obiše v vrtcu in nam pokaže svoja lepa oblačila. Otroci pa še vedno tekamo za njim, da nam da bombone. Ti so najslajši, saj so pozvačinovi.

Takše bicikline pa so meli te, da se še naši dedki in babice nejsjo niti rodili.

Ker tudi mi zelo radi kolesarimo, smo si staro kolo ogledali kar v muzeju. Neverjetno, le kako so lahko splezali na tako veliko kolo. Nas je nanj dvignil kar stric, ki nam ga je pokazal. Mislim, da so naša kolesa boljša. Nanje lahko sami sedemo.

Inda, da so bili naši dedki pa babice še mali, je k vrloj deci prišel Miklavž, pa jin je prinesel jaboka pa šklojce. Če pa so nej bili vrli, te pa so doubili samo šibo.

Tako spoznavamo, kako so nekoč živeli naši dedki in babice. Radi se srečujemo z njimi, saj vedno izvemo kaj zanimivega, kar lahko vnesemo v našo igro.

Kakše lepe pesmice so inda znali spejvati.

Ker tudi mi radi pojemo, smo se pridružili ljudskim pevkam. Nekaterim pesmim smo le prisluhnili, druge smo zapeli skupaj z njimi, nekatere pesmice pa poznamo le mi, zato smo naučili tudi njih. Bilo je zabavno!

Tudi nas obiše Miklavž doma, včasih pa tudi v vrtcu. Naša darila so malo drugačna, kot so bila darila, ko so bili naši dedki in babice še majhni, vendar jih prav tako z vznemirjenjem pričakujemo in se jih veselimo. Trudimo se, da smo pridni, da šibo Miklavž lahko kar obdži.

BOŽIČNI PRAZNIKI V SLAMNATI VASI

V okviru projekta "Kak je inda fajn bilou" smo se v enoti Slamica odločili, da bo rdeča nit v tem šolskem letu slamarstvo, po katerem je naš vrtec dobil tudi ime. Najprej smo spoznali, kako pridelamo slamo, jo očistimo, shranjujemo in kaj vse lahko iz nje naredimo. Na podlagi tega smo si zadali cilj, da bomo tudi božične praznike praznovali v čaru preteklosti in preprostosti.

V začetku decembra smo v vrtec povabili babico Marijo Jeneš. S sabo je prinesla veliko pleteno košaro, napolnjeno z jabolki in suhimi krlji. Otrokom je predstavila, kako so nekoč pričakali Miklavža, kdo je bil on, kako je bil oblečen, da je imel s sabo angelčke za pridne otroke in parklje za tiste najbolj poredne, kaj vse so morali postoriti, preden so dobili darila in kaj je dobri mož prinesel otrokom, če so si pravilno očistili čevlje. Poleg jabolk je babica imela v košari tudi orehe. Pokazala nam je, kako so si iz orehov doma izdelovali okraske za božično drevo. Takšne okraske smo si naredili tudi sami ter z njimi okrasili smrečico pred vrtcem.

Drugi teden v mesecu decembru smo izvedli slamarsko delavnico s starši, ki jo je vodila mamica Monika Smodiš. Otroci so skupaj s starši izdelovali božične zvezdice, nizali so slamico na sukanec, tako pa so nastajale dolge slamnate verige. Izdelali smo hiše, katerih strehe so bile narejene iz slame, prav takšne, kot so nekoč stale v Lipovcih. S slamnatimi okraski smo okrasili igralnico ter smrečico v garderobi. Iz hiš s slamnatimi strehami pa smo si postavili malo slamnato vas.

Božične praznike smo pričakali v duhu preteklosti, preprostosti in tradicije. Prepevali smo ljudske pesmi, poslušali ljudske pravljice, se igrali ljudske rajalne igrice in se pogovarjali o tem "kak je inda fajn bilou".

KAJ SO OTROČI VEDELI POVEDATI O SLAMI NA ZACETKU ŠOLSKEGA LETA:

- v košari je slama,
- male slamice, puno jih je,
- raste na njivaj,
- z njouv se lejko špilamo,
- pa hiše si delamo,
- mama plete,
- slama more biti mokra, ka te pletemo,
- pazimo, ka se ne zamaže,
- či je zamazana, jo more mama oprati,
- mama plete čebelico Majo, kobilico pa še eno čebelico,
- pa lejko delamo iz slame okraske,
- pa pujceki jo majo,
- moj ati jo mulča,
- slamo na njivaj balejramo.

Damjana Erjavec in Marjana Sabotin

DEJAVNOSTI ZA OHRANJANJE NAŠE KULTURNE DEDIŠČINE

V okviru letošnje prioritete naloge "Kak je in da fajn bilou" smo meseca decembra v vrtcu Beltinci, enota Sodček Gančani, izvedli različne dejavnosti za spoznavanje in ohranjanje naše kulturne dediščine. Otroci vseh starostnih skupin, vključenih v enoto Gančani, so krožili po treh oddelkih, v katerih smo strokovne delavke, oblečene v indašnja oblačila, za njih pripravile različne zanimive zaposlitve. V enem oddelku so poslušali ljudske pravljice, si ogledali nekaj starih predmetov, jih poimenovali (kolovrat, krnička, krušna peč ...) in spoznavali njihov namen, v drugem so se preizkusili v prebiranju fižola, luščenju koruze in čiščenju orehov. V tretjem oddelku pa so poslušali in prepevali otroške ljudske pesmi, se seznanili z ljudskimi glasbami (harmonika, žlice, ribež, glavnik ...) ter načinom igranja na njih. Poleg tega so spoznali tudi dele oblačil, ki so jih takrat pogosto nosili naši predniki (förtój, šorc, raubec, kranščak ...). V oddelku 1-3 let smo spoznali še pozvačina, njegovo vlogo in tradicionalno oblačilo. Igrali smo se ljudske igrice ter sešili punčke iz cunj. Otroke so dejavnosti pritegnile. Z zanimanjem so si ogledovali predmete, spraševali, sodelovali pri zaposlitvah in bili še posebej navdušeni nad igranjem na glavnik.

Trudimo se, da bi otrokom predstavili in s tem ohranili vsaj delček naše kulturne dediščine, ki v današnjem multimedijem svetu in hitrem načinu življenja počasi tone v pozabo.

Daniela Slavic

PRAZNIKI IZ BABIČINE HIŠE

V enoti Mlinček Ižakovci že vrsto let sodelujemo s krajem in njegovimi društvi. Tako smo se odločili, da mesec december popestrimo skupaj in otrokom pričaramo delček časa, kot so ga doživljali nekoč.

Mesec december je čas praznikov, praznovanj in dogodkov. Otrokom smo želele praznične dni narediti nepozabne in doživete. Odločile smo se, da jih pričaramo s pomočjo ruske ljudske pravljice Babica Zima. Skupaj z otroki smo naredili načrt in se z babico Zimo družili ob topli peči. Praznični december so nam popestrile pestre dejavnosti.

K sodelovanju smo povabili babico otrok Luke, Žige in Tima. Babica nam je pričarala praznik Miklavža, kot so ga nekoč doživeli otroci. Oblečena v prt s šibo in darila za otroke nas je obiskala na Miklavžev dan. Povedala nam je, kako skromna so bila včasih darila in kako srečni in zadovoljni so bili otroci samo s "šklojcam, jabolki in orehi".

Čaroben decembrski popoldan smo skupaj s starši in ljudskimi pevci doživeli ob igrici otrok Živali pri babici Zimi. Druženje pa so nam polepšali in pričarali ljudski pevci z božično-novoletno pesmijo. Najlepše je bilo, ko smo vsi skupaj zapeli, ob koncu pa se posladkali s piškoti in čajem.

Naša novoletna jelka je bila letos še posebej lepa, saj so jo krasila rdeča in rumena jabolka.

Zaključek in vrhunec praznikov smo doživeli z obiskom Božička, ki nas je obdaril in razveselil.

Darinka Gruškovnjak

FAJN NAN JE BILOU SPOZNATI INDAŠNJE ŽIVLJENJE

S sloganom "KAK JE INDA FAJN BILOU" želimo otrokom v enoti Sodček v oddelku 3–5 let skozi celo šolsko leto pričarati zanimive dejavnosti iz preteklosti, vpete v sedanost. Zato smo si v oddelku "zgradili" babičino sobo. Otroci in starši so nam bili v veliko pomoč pri prinašanju različnih starih predmetov, fotografij in drugih stvari, s katerimi smo spoznavali življenje in delo naših prednikov. Otroci so nadvse uživali v ustvarjalni igri s starimi predmeti, veliko pozornost so namenili igri s posodo (čajnik, krnička, šefika ...), še posebej jim je bil všeč gugalnik in peč, pri kateri so se lahko "ogreli" in seznanili s prvimi koraki pletenja.

V mesecu decembru so nas obiskale tudi ljudske pevke Jesensko listje iz Dokležovja. Z velikim navdušenjem smo jim prisluhnili. Zelo smo uživali v njihovem petju, pripovedovanju izštevank, predstavitvi in prikazu različnih predmetov in življenja nekoč. Ob koncu obiska so nas pevke še razveselile s sladkimi šklojci, kukorčnimi pogačami in njihovo zgoščenko.

Menim, da je zelo dobro, da ne pozabimo naše preteklosti, saj se je že večkrat dokazalo, da slogan "KAK JE INDA FAJN BILOU" drži kot pribit, saj zadnje čase večkrat vidimo in čedalje več posegamo po različnih informacijah o določenih stvareh iz preteklosti, saj vidimo, da nas današnji tempo in preveč tehnike ne pelje v pravo smer, zato je prav, da se malce umirimo in spet začnemo uživati v malih stvareh, kot so znali nekoč, pa še fajn so se imeli.

Darja Ošlaj

GUGALNI KONJIČKI

Najmlajši otroci v vrtcu se radi gugamo na lesenih konjičkih, na katerih so se gugali naši dedki in babice. Veselo zajahamo tudi konjičke na lesenih palicah.

Duška Erjavec

KAM LE ČAS BEŽI?!

V mislih se ozrem v čas pred 35 leti.

Čas, ko je na vrtcu Rakičan plapolala le ena zastava.

Čas, ko smo si poklanjali spoštovanje nenačrtovano in brez merljivih ciljev.

Čas, ko je igra živela z naravo.

Čas ni tekel počasneje kot danes, a smo ga delili drugače.

Čas, ko so otroci vračali dano energijo v enaki meri kot danes.

Vzemi si čas, postoj vsaj malo!

Dragica Jakšič

NIKOLI JIH NE BOMO POZABILI – STARE IGRE ZA DOBRO ZABAVO

Igre poznajo vse kulture sveta. To so igre, ki so se jih igrali že naše babice in dedki, igre, za katere imamo marsikdaj občutek, da so že nekaj preživetega, starega, pa vendar med nami še vedno živijo in niso izgubile svoje vrednosti. Pravimo jim ljudske igre, saj so se prenašale iz roda v rod, pri tem so se spreminjale, med nami pa imajo še vedno, tako kot včasih, funkcijo zabavati staro in mlado ter popestriti še tako siv vsakdan. Kako je že šlo? Pa jih priključimo iz spomina!

OSEL, KDO TE JAHA

Eden od igralcev je položil glavo drugemu v naročje in zaprl oči. Od ostalih igralcev ga je nekdo udaril po zadnji plati, medtem ko so ostali spraševali: "Osel, kdo te jaha?" Udarjeni je moral nato uganiti, kdo mu jo je prilepil. Če je uganil, sta s storilcem zamenjala vloge in udarci so deževali po novem oslu, če pa se mu ni posrečilo, je ostal osel še naprej.

COPATO ISKATI

Igralci so se razvrstili v krogu ter počepnili tesno drug ob drugem na koleno. Potem so prinesli star čevelj ali copato, ki so si jo spretno podajali v krogu tako, da "iskalec" na sredini ni videl, kje se nahaja. Ta je skušal copato najti tako, da je segal z rokami enkrat tja, drugič drugam, vendar največkrat brez uspeha. Spretne roke so ga vedno speljale v drugo - napačno smer, kadar je segel določenemu igralcu za noge. Včasih mu je priletela copata celo v hrbet, potem pa prav tako iznenada in bliskovito izginila.

ABRAHAM SEDEM SINOV

Izberemo si vodjo igre. Postavimo se v vrsto, lahko tudi sedemo na tla in prepevamo skupaj z vodjo igre, ki ga zelo upoštevamo. Med petjem vodja izvaja vragolije in mi vsi, Abrahamovi sinovi, ga posnemamo ter se za njim pačimo, "samo, da nam lepo bo". (pesem: Abraham ma sedem sinov, sedem sinov Abraham. Vsi so jedli vsi so pili, vsi so delali tako, vsi tako ... samo da je lepo ...)

FRNIKULANJE

Frnikulali so se otroci s steklenimi kroglicami ali okroglimi kamenčki, in sicer na nešteto različnih načinov. Najenostavneje je igra potekala takole - na tleh so potegnili črto, s katere so zaganjali kroglice. Igralec je počepnil na tla, se dotaknil črte z malim prstom in zagnal s palcem kroglico, ki jo je držal stisnjeno med palcem in kazalcem. Takoj ko se je kroglica prvega igralca ustavila, je prišel naslednji in skušal prvo kroglico zadeti s svojo. Če je ni zadel, so kroglice ostale na tleh in je poskušal spet naslednji, dokler ni ena kroglica (ali več) zadela druge. Ob zadetku je vse kroglice prevzel zmagovalec.

ZEMLJO KRAST

Otroci narišejo najprej majhen krog (sonce) in okoli njega velik krog (svet) in označijo svoje države. Potrebujejo tudi palčko. Igra se začne tako, da palčko postavijo v sonce in tisti, ki mu je palčka padla na ozemlje, začne igro s tem, da zakliče NAPADAM, NAPADAM ANGLIJO (ali katerokoli drugo napisano državo) in vrže palčko na ozemlje Anglije. Otroci se medtem razbežijo. Igralec, ki ima v lasti Anglijo hitro stopi na palčko in zakliče stop. Vsi obstanejo in "Anglež" pobere palčko, se sprehodi po črtah sveta in s palčko zadane najbližjega. Če ga zadane, mu lahko ukrade zemljo. Ukrade je lahko toliko, kolikor lahko zariše črt, ne da bi kjerkoli stopil na tuje ozemlje. Če pa igralca ne zadane, mu lahko nezadeti igralec ukrade zemljo.

SKRIVALNICE

Otroci se igrajo skrivalnice, se skrivajo. Vedno en izmed otrok miži, šteje do določenega števila in začne iskati ostale otroke, ki so se skrili. Naslednji miži tisti otrok, ki ga je drug otrok prvega našel.

TRDEN MOST

Izberemo dva, ki predstavljata most. Primeta se za roke in stopita toliko narazen, da gre lahko vojska, ki jo sestavljajo ostali otroci, skozi. Otroka, ki predstavljata most, se dogovorita, kaj naj predstavlja eden in kaj drugi; na primer, prvi je zlato jabolko, drugi pa zlata hruška. Igra se lahko začne. Vojska se ustavi pred mostom in ga vpraša: "ALI JE KAJ TRDEN TA VAŠ MOST?" "KAKOR SKALA, KAMEN, KOST," se glasi odgovor. "A GRE LAHKO NAŠA VOJSKA SKOZ?" "JA, ČE ZADNJI NIMA PREDOLGI NOS," odgovori most. S tem je pogovor končan in vojska gre lahko skozi most. Vojska lahko trikrat teče pod mostom, a ko gredo vojaki tretjič skozi, most (igralca) spustita roki (zapornici) pred zadnjim v koloni. Zajetega vojaka vprašata, kaj ima rajši, zlato jabolko ali zlato hruško. In v skladu z odgovorom, ga razvrstita za tistim, ki je zlato jabolko ali zlata hruška. Ko se razporedijo vsi vojaki, morajo še vagati duše. To pomeni, da vsaka stran mostu vleče v svojo smer. Zmaga tista skupina, ki popada po tleh ali pa prestopi črto.

LETI, LETI

Otroci se posedejo okoli mize in na rob mize predse položijo kazalca desne in leve roke. Vodja igrice tapka po mizi in poje LETI, LETI, LETI ..., njegova kazalca pa se izmenično dvigata in spuščata. Ostali otroci tapkajo za njim in poskušajo biti čim bolj pozorni. Naenkrat vodja reče LETI, LETI, KONJ LETI in dvigne svoja kazalca visoko v zrak. Tisti, ki so bili pozorni, ga seveda niso posnemali in so pustili kazalce ležati na mizi, tisti pa, ki so ga posnemali, morajo plačati kazen, kot na primer narediti deset počepov ali trikrat teči okoli hiše.

ZVEZDE METAT

En otrok zvezde meče, ostali otroci pa predstavljajo zvezde. Tisti, ki meče, prime posamezno "zvezdo" za iztegnjeno roko, jo nekoliko zavrti in jo med vrtenjem izpusti. "Zvezde" obdržijo tisti položaj, v katerem pristanejo. Ko otrok pomeče vse zvezde, določi, kdo ima najbolj zanimivo ali smešno pozo. Najboljša zvezda nadaljuje igro.

GNULO JAJCE

Otroci se posedejo v krog, eden okoli njih nosi zmečkan papirček, to je jajce. Čim bolj na skrivaj enemu izmed otrok spusti papirček za hrbet in če ta ne ugotovi, predno pride otrok, ki je nosil papirček en krog, je gnilo jajce in gre sedet v krog; če pa papirček pravočasno odkrije, mora teči za njim. On pa se lahko posede tam, kjer je prej sedel ta, ki je imel gnilo jajce. Če ga ne ulovi, potem jajce nosi on, če ga pa ulovi, pa je gnilo jajce ujeti.

KOLIKO JE URA?

Določimo nekoga, ki bo mamica in je na eni strani polja, vsi ostali pa na drugi strani.

Otroci vprašajo: Mamica, koliko je ura?

Mamica odgovori: šest mišjih naprej (koraki so poimenovani po različnih živalih, temu primerno veliki ali majhni so skoki, zvijanje in podobno).

Otroci se približujejo mamici. Če včasih goljufajo (preveliki koraki, ko mamica ne vidi in podobno), je vse v redu, dokler jih mama ne vidi. Zasačeni se morajo vrniti na začetek.

Zmaga tisti, ki pride prvi čez črto, na kateri je mama. V naslednji igri je mama zmagovalec.

LETALO

Na tla narišemo letalo – polja s številkami. Vsak igralec ima svoj kamen, ki ga po vrsti meče v polja. Igralec skače po eni nogi iz polja v polje, v dve vzporedni polji pa z obema hkrati. V zadnjih dveh poljih se v zraku obrne. Če se kamen ne ustavi v določenem polju, če se otrok zmoti ali če stopi na črto, mora odstopiti mesto naslednjemu igralcu. Zmaga igralec, ki prvi pobere svoj kamen iz vseh polj tja in nazaj grede.

TOPLO – HLADNO

Nekoga pošljemo iz prostora, medtem pa skrijemo poljuben predmet nekje v prostoru. Ko pride nazaj v prostor, ga usmerjamo z besedami TOPLO (če je blizu skritega predmetu), VROČE (če je zelo blizu), HLADNO (če se oddaljuje) in MRZLO (če je zelo daleč stran od skritega predmeta).

BELA, BELA LILIJA

Sodeluje več otrok, ki naredijo krog. V sredini kroga je deklica. Otroci so peli: "Bela, bela lilija, v krogu pleše deklica, deklica se zavrti in si enega izvoli." Deklica v sredini se vrti, zapre oči in si enega iz kroga izbere. Ta jo zamenja v krogu.

RDEČE ČEŠNJE

Igra je podobna igri Bela, bela lilija.

Otroci naredijo krog, plešejo in pojejo: "Rdeče češnje rada jem, črne pa še rajši, v šolo tudi rada grem vsako leto rajši. Ti si lepa, ti si lepa, ti si pa najlepša." Eden izmed otrok je hodil v nasprotni smeri, kot so ostali plesali v krogu, in ko je bilo pesmi konec, je izbral najlepšo.

TELEFON

Otroci sedijo v vrsti in so tiho. Prvi šepetaje pove sosedu na uho besedo ali stavek, ta naslednjemu in tako do konca. Zadnji mora naglas povedati, kaj je slišal (po navadi je beseda popačena in je veliko smeha).

KDO SE BOJI ČRNEGA MOŽA

Črni mož stoji za črto, otroci več metrov proč, tudi za črto. Črni mož vpraša: "Kdo se boji črnega moža?" Otroci odgovarjajo: "Nihče!" Črni mož: "Kaj pa, če pride?" Otroci: "Mu pa zbežimo!" Črni mož začne loviti otroke, ti skušajo mimo njega zbežati na drugo stran igrišča. Če črni mož koga ujame, mu mora ta pomagati loviti otroke. Tisti, ki se mu najdlje izogiba, v naslednji igri igra črnega moža.

MIŠ IN MAČKA

Sodeluje več otrok in naredijo krog. Eden izmed otrok je miš, drugi mačka, ki lovi miš. Miš lahko zbeži v notranjost kroga. Ko mačka miš ujame, vlogi zamenjata.

Vsi se z radostjo spominjamo teh iger, saj so bile del našega otroštva, in jih z veseljem posredujemo našim najmlajšim. So preproste in lahko razumljive, njihov glavni namen je predvsem dokazovanje zmogljivosti in uspešnosti. Prav to jih ohranja, da se z lahkoto prenašajo iz roda v rod.

ZA KONEC ŠE IZŠTEVANKE

Am, bam pet podgan,
štiri miši v uh jih piši,
vija vaj ven!

Ena baba je umrla,
štiri miši je požrla,
ali pojdeš na pogreb?
Koliko vencev boš nosila?
Prešteješ!

En kovač konja kuje,
koliko žebeljev potrebuje?
En, dva, tri, pa povej
število ti!

Pika Nogavička
ima rdeča lička,
nosek pa rumen,
ti pa pojdeš ven.

Ti boš mačka,
jaz sem miš,
jaz bom bežal,
ti loviš!

Didldidldajčka,
mi imamo zajčka,
noge ima štiri,
niso nič pri miri,
en, dva, tri,
zajček si zdaj ti.

Ena podgana miši lovi,
eno ujame, se kislo drži,
ena, dve, tri -
ujemi jo še ti.

Eci, peci, pec, ti si mali zec,
ti si mala prepelica,
eci, peci, pec.

Dejan Pozderec

IZDELALI SMO MAKETO "CIMPRANE IŽE"

V jesenskem času smo se skupaj z otroki iz večje skupine odpravili na izlet v Filovce. Ogledali smo si tipično "cimprano ižo" ter lončarsko delavnico s pečjo. Naslednje dni smo se o tem veliko pogovarjali in se odločili, da tudi mi izdelamo cimprano hišo. Pri lončarju smo dobili glino, s katero smo potem počasi začeli ustvarjati našo hišo. Iz slame pa smo naredili streho. Na koncu smo našo hišo še sestavili in jo dali na ogled v garderobo.

Gordana Sobočan

ANEKDOTA

Negda so Štajerci vozili k nam z biciklinami črešnje v velikij košaraj.

Tak je tudi ednook en Štajerec pripelo pune košare črešenj pa jih je nej mogel odati.

Te pa ga je tou svadilo pa ka nede pelau tej črešenj nazaj na Štajar, je črešnje sipal v jarek pa se gor pouscal.

Te pa so mijmo odili lidje pa so si črešnje jemali pa si gučali "eta nej poscana, pa eta nej poscana" pa so se črešnje pojeli.

Gregor Zver

"KAK JE INDA FAJN BILOU" V ODDELKU 5-6 LET

Spoznali smo ljudske pevke, instrumente, pesmi, pravljice ... toda želeli smo tudi, da otroci občutijo, kako lepo je bilo nekoč, kako so bili ljudje družabni, sproščeni in se imeli lepo. Danes otroke obkroža najrazličnejši pisan svet igrač, najsodobnejših dobrin, naš cilj pa je bil, da jim pričramo preprostost in ob tem občutek ugodja, veselja in zabave. Odločili smo se, da naredimo naša praznovanja rojstnih dni v vrtcu nekoliko drugačna ... drugačna v tej smeri, da se spomnimo starih časov ... in nastala je ideja - "Piknik iz košare".

Na dan, ko otrok praznuje, doma skupaj s starši pripravi košaro s prigrizki in jo prinese v vrtec, kjer ga na vratih pričaka pozdrav. Na ta dan se naša igralnica spremeni v jaso, kjer se na tla razgrnejo odeje, otroci sedejo na njih, prižgejo se lanterne, obkroža nas dekoracija iz vrečevine in praznovanje se začne. Praznovanje, kot so ga poznali že naši dedki in babice. Otrok na tleh odpre svojo košaro, medtem ko otroci v krogu sedijo na svojih odejah, in jih pogosti. Ves čas praznovanja prepevamo in poslušamo ljudske pesmi in samo ta dan lahko jemo na odeji, pri tem tudi pojemo, in imamo čisto pravi piknik.

Za konec vedno zaplešemo ljudski ples in tako z ljudsko pesmijo in plesom zaokrožimo dan, ki slavljenju še dolgo ostane v spominu.

Helena Vargazon

"NEKOČ SO BILA DVORIŠČA POLNA ŽIVLJENJA,
DANES VIDIMO SAMO SE ZELENICO IN BETON."

Lilijana Ritlop

PRAZNIČNI DECEMBER

December je mesec, ko nas obišejo dobri možje, okrasimo igralnico, pričaramo pravljlično vzdušje, pojemo zimske in božične pesmi ter izdelujemo okraske za jelko. V tem šolskem letu je naša vodilna nit Kak je inda fajn bilau. Odločili smo se otrokom pričarati praznike na način, kot so jih nekoč doživljali in preživljali naši dedki in babice. V telovadnici smo pripravili babičino kamro. V kamri nas je dvakrat na teden pričakala babica. Babica nam je pripovedovala, kako je ona skupaj s svojimi starši in prijatelji preživljala praznične dni. Kaj so vse počeli, da je bilo vzdušje še bolj praznično. Pripovedovala nam je, kako so si okrasili novoletno jelko in kako jih je v tistih časih obdaril Miklavž. Skupaj smo se odločili okrasiti jelko na tak način, kot so jo nekoč naše babice in dedki. Ker nekoč niso imeli novoletnih okraskov, kot jih imamo danes, smo jih izdelali iz naravnega materiala. Izbrali smo si orehe. Pobarvali smo jih z belo tempero in jih obesili na jelko. Tudi igralnico smo okrasili z orehi. Zraven smo še na veje obesili storže. Vse je izgledalo naravno in praznično. Bili smo veseli, da smo si lahko iz naravnih in tako preprostih stvari pričarali tako lepo praznično vzdušje. Decembra so nas obiskali tudi starejši člani iz doma Janka Škrabana in nam polepšali dan s petjem ljudskih pesmi. Na koncu smo se jim pri petju pridružili in smo zapeli skupaj. Ker nas glasba na nek način tudi združuje, sta nas obiskala Živa in njen dedek. Igrala sta nam na flavto in harmoniko. Tudi ples nas je zabaval v teh dneh. Kako se je plesalo nekoč, nam je prišla pokazat in nas kaj novega naučit Urška Ropoša. Skupaj smo plesali ljudske ples. Praznovanje veselega decembra na način, kot so ga praznovali nekoč, je res nekaj posebnega. Imeli smo se zelo lepo in čar vsega lepega je, da se imamo radi in v tem uživamo.

Ines Antolin

IGRA IN IGRAČA NAŠIH BABIC IN DEDKOV

V sklopu projekta "Kak je inda fajn bilou" smo v našem oddelku spoznavali igro in igrače, s katerimi so se igrali naše babice in dedki. Pri tem so nam pomagali tudi starši s prinašanjem starih fotografij in zapisov o igri nekoč. Obiskali sta nas Tijina prababica in Nikina babica. S seboj sta prinesli punčke iz cunj, oziroma iz blaga, take kot so si jih nekoč tudi sami izdelovali. Ugotovili smo, da so se nekoč otroci igrali drugače in pri igri uporabljali igrače iz naravnega materiala. Naučile so nas gibalno-rajalno igro, zapele pesmi ... Pripovedovale so zelo doživeto in slikovito, kar se je videlo tudi pri otrocih. Po odhodu babic so otroci nadaljevali z igro in igračami, ki so jih babice pustile nam v spomin.

Čeprav je ta tema "zahtevna" za otroke te starosti, je bilo vsem lepo in v obojestransko zadovoljstvo.

Jožica Maučec

NARAVOSLOVNE DELAVNICE V POVEZAVI S KULTURNO DEDIŠČINO

V našem vrtcu otrokom že sedmo leto ponujamo naravoslovne obogatitvene dejavnosti. Bogato naravno vaško okolje nudi številne možnosti za igro, opazovanje malih talnih živali, rastlin na vrtu ter možnosti za raziskovanje, nabiranje materialov, primerjanje, razvrščanje. Ponuja tudi številne možnosti za razvijanje mišljenja, iskanja vzročno-posledičnih povezav, sklepanja in reševanja problemov, ki se pojavljajo, predvidevanje hipotetičnih zaključkov in izmenjavo sklepnih ugotovitev. Ob vsem tem se strokovni delavci zavedamo, da je znanje pogoj za razvijanje spoštovanja. Za uravnotežen razvoj vsakega otroka pa je potrebna celostna vzgoja. To pomeni, da so pomembna vsa področja, ki so zapisana v kurikulumu za vrtce. Tudi pri naravoslovnih obogatitvenih dejavnostih delujemo na tak način, da področje NARAVE povezujemo z ostalimi področji: GIBANJE, JEZIK, DRUŽBA, UMETNOST, MATEMATIKA. Poigrali smo se tudi s področjem filozofije in razmišljali o naravoslovnih vprašanjih ob zgodbi Drevo ima srce ... Ob dnevu zemlje, 9. aprila 2015, smo pripravili naravoslovne delavnice, ki so se jih udeležile vse skupine enote Beltinci. V njih smo s kredami barvali planet Zemlja, okopavali in pleli vrt, izdelali in zasejali zelene možiclje, zasadili pelargonije, si ogledali in raziskali velike avstralske trnaste paličnjake, ki jih imamo v vrtcu, si ogledali posnetke in risanke o onesnaževanju naše Zemlje, nabirali kamenčke, opazovali male talne živali v neposredni okolici vrtca in raziskovali. Še posebej so nas razveselile ljudske pevke iz Beltincev, ki so eno izmed delavnic popestrile s področja umetnosti – glasbe. Z otroki so prepevale ljudske pesmi o naravi in na njih prenašale del kulturne dediščine, v okviru letošnjega projekta "Kak je inda fajn bilou". Odziv otrok je bil razviden iz nasmejanih obrazov, zibanja v ritmu, pripevanja, bučnega ploskanja, predvsem pa iz radostnih objemov otrok, ki so jih podarili starejšim pevkam. S svojim petjem so ustvarile veselo, zanimivo vzdušje. Otroci so se poleg vsebine o naravi učili petja, predvsem pa tudi spoštovanja in sodelovanja s starejšimi ljudmi, ki so bogata zakladnica ljudskega izročila.

Janja Škraban

DOMAČI RŽENI KRUIH (približno za 7 kolačev)

- domači kvas (približno 0,5 kg)
- 15 kg ržene moke
- sol
- mlačna voda

Postavimo domači kvas v toplo vodo. Presejemo moko, dodamo sol in vzhajan kvas umesimo z mlačno vodo. Maso dobro pregnetemo. Nato naredimo hlebce, ki jih damo v pletene košare s prtom, ki je potresen z moko. Pustimo, da dobro vzhaja. Od te mase si pustimo približno 0,5 kg testa za kvasec, da ga lahko uporabimo pri naslednji peki.

Medtem ko kruh vzhaja, gospodinja zakuri v peči. Ko je peč zadosti vroča in kruh vzhajan, ga damo na lopar in pomažemo z vodo. Hlebe polagamo v peč. Pečemo približno 90 minut. Pečene hlebce preverimo tako, da potrkamo po spodnji strani hlebca. Če zadoni po votlem, je kruh pečen.

Tople kolače pokrijemo s prtom (po možnosti z lanenim) in pustimo, da se ohladijo. Gospodinje so včasih shranjevale kruh na lesenih policah v shrambi.

Majda Kohek

POMOČ BABIC PRI IZDELAVI PUNČK IZ CUNJ

V okviru projekta vrtca “Kak je inda fajn bilou” smo v vrtec povabili babice, da so nam pripovedovale, kako so se nekoč igrali. Pomagale so nam izdelati punčke iz cunj. Potreben material so prinesle zraven, se vključile v kotičke z otroki ter jim ob vodenju pomagale.

Končni izdelek je bil zelo zanimiv, otroci so punčke sprejeli ter se še danes igrajo z njimi. Nekaterim je občasno treba popraviti obleke, vendar je to dokaz, da so jih otroci sprejeli in z njimi poteka zelo zanimiva ustvarjalna igra.

Otrokom druženje z babicami veliko pomeni, zato so jim pri srcu tudi punčke. Sodelovanje na taki ravni se je izkazalo zelo učinkovito, zato smo skupnega ustvarjanja vedno veseli.

Martina Poredoš

SPOMINI NA MOJEGA STAREGA OČETA

Moj dedek je bil velik človek, čisto zares. Po telesni višini, pa tudi drugače. Leta 1906 je bil rojen, rekli so mu Poredoš Ferenc. S pridom je obdeloval polje in vinograd, preživljal dvanajst otrok. Dočakal je častitljivih 90 let.

Kot majhna deklica se spomnim, da sem se rada zadrževala v njegovi družbi. S palico in s šorcon je hodil po domačem dvorišču in mi pravil različne zgodbe. Skupaj sva nabirala kostanj in orehe, ki so takrat še rasli doma. V svoji otroški nagajivosti nisem opazila kaj dosti jesenskih plodov, vsakega pa je videl on in mi ga pokazal s svojo palico, z njo je oluščil tudi kostanj iz ježice. Skupaj sva krmila račke, ki so se vsako leto izvalile doma. Živo se spomnim, kako sva rezljala solato na drobcene koščke, da so jih majhni kljunčki lažje pojedli. Veliko je pripovedoval o madžarski šoli, ki jo je obiskoval, dobro je obvladal tudi madžarski jezik. Madžarski vojaki so se veliko mudili po naši vasi, prečkali Muro, o njih je znal povedati veliko zanimivih zgodb. Ob njem sem sedela tudi takrat, ko je kuhal žganje v svoji “žganjari”. Živo se spomnim vonja in prijetne topline, ko je bil zunaj mraz. Slišala sem veliko lepih pripovedi iz časov, ko je bil on še majhen. Pajala sva kruh, ga namazala z zaseko – boljše malice si še danes ne morem zamisliti.

Toliko na kratko, kako je tudi meni “inda fajn bilou”.

Martina Vidonja

MALI MUJCEK

(Izvor pesmi: ŽIŽKI)

Ka ti je naš mali mujcek, trala lala lalala,
ka se tak na milo jaučeš, hopsasa.

Dekla me je okrivila, trala lala lalala,
ka san s peči krapec pojo, hopsasa.

Toga kriv jes neščen biti, trala lala lalala,
krapec je nej bou v mojen goubci, hopsasa.

Jes san pa skous dveri loukau, trala lala lalala,
kak je lapec krapce smoukau, hopsasa.

Rebeka Zver

DEL KULTURNE DEDIŠČINE V ODDELKU PRVEGA STAROSTNEGA OBDOBJA

Kulturna dediščina. Kako predšolskemu otroku v prvem starostnem obdobju predstaviti ta pojem? Kako vrednoto ljudskega izročila približati otrokom? Tisti, ki delamo z otroki, vemo, da si otrok pojem časa oblikuje na osnovi časovnega zaporedja. Da otrok prej ovrednoti tisto, kar se je zgodilo v enem dnevu kot pa zaporedje dogajanja v enem tednu. To je bil izziv za načrtovanje ciljev in dejavnosti, s katerimi smo sledili načrtovani nalogi na nivoju celotnega zavoda. Predvsem smo si glede na starost otrok zadali cilj "manj je več" in da naj otrok vse doživlja skozi igro, saj ima igra zelo pomembno mesto v kurikulumu za predšolsko vzgojo. V ospredje smo postavili cilje in dejavnosti s področja gibanja in umetnosti, vendar smo to povezali tudi z drugimi področji dejavnosti v kurikulumu.

Če želimo, da otrok sprejme del ljudske kulture, bodisi igro, pesem, ples, mu moramo to približati na način, ki je njemu blizu. Tukaj govorimo o dediščini otroške kulture, njihovih praznikov, iger, zabav ... Predvsem pa moramo otroka usmeriti k iskanju novih ustvarjalnih možnosti in idej, katerih temelj je kulturna dediščina. Skozi igro se pri otroku razvijajo miselni konstrukti, igra mu posreduje orodja za razumevanje pravil in koordinira učenje. Če odrasli posegamo v otroško igro, okrnimo njeno izvornost in spontanost. In igra, kot ena od pomembnih funkcij v človeškem življenju, še posebej v otroštvu vsakega posameznika, je s časom dobila popolnoma nove okvire načina igranja in oblike igrač. Računalnik in televizija pogosto omejujeta ustvarjalnost in družabnost. Zato je prav, da z vključevanjem elementov kulturne dediščine v vrtec sooblikujemo njihovo ohranjanje.

Rajalne igre se prenašajo iz roda v rod in imajo zelo stare korenine ter so še vedno prisotne v vsakdanjem življenju. Za ljudske rajalne igre je največkrat značilna krožna prostorska oblika. Otroku ples doživlja kot igro, ki je povezana z veliko individualnega dela, sočasno pa delo v skupini omogoča spoznavanje tistih življenjskih vrednot, ki prinašajo zadovoljstvo s samim seboj, sproščenost in veselje, prijateljstvo, zaupanje, sposobnost komuniciranja.

Rajalni igri Bela lilija in Rdeči tulipan sta bila v našem oddelku kot uvod v praznovanje rojstnega dne posameznega otroka. Cilj, da otrok spoznava preproste ljudske in družabne plese, uresničujemo skozi celo šolsko leto, ob praznovanju vsakega posameznika v oddelku.

Rdeča nit, ki nas vodi skozi raziskovanje ljudskega izročila v našem okolju, so slovenske ljudske pesmi: Petelinček Petelanček (Sto najlepših ljudskih in priljubljenih pesmi za otroke); pravljice: Mojca Pokraculja, Repa velikanka; izštevanka: En kovač konja kuje; Am bam ...; otroške rajalne igre in plesi: Marko skače, Peričice.

Če želimo početi najbolj preproste stvari na svetu, se igrjamo z otrokom. Saj igra je tista, ki veže otroka in odraslega.

Milena Balažič

CIGLAR

Tam kjer Mújra šimij, tam vasica stoji,
vasica Melinci,
ponos prekmurskega ciglarstva.

Vas Melinci je vas ob Muri, ki je znana po ročnem izdelovanju opeke. Domačini temu rečemo kar ciglarjenje. Dobra kvalitetna ilovica in medsebojna pomoč sta pripomogli k temu, da so mojstri znali izkoristiti svojo rodovitno domačo zemljo in začeli izdelovati ter žgati cigel. Iz roda v rod, iz generacije v generacijo se je ciglarjenje ohranjalo in nadaljevalo, kajti marsikateri družini je bil cigel edini vir dohodka. Izdelovanje cigla je bilo težko delo. Delo je potekalo celo leto. Ciglar, ki je svoje delo zvesto opravljal že iz otroštva, je bil tudi Ignac Dugar, ki je svoje znanje in običaj izdelave cigla z veseljem in ponosom predstavljal mlajši generaciji. Kot domačin je sodeloval na prireditvah in s ponosom za svojo vas prikazoval dejavnost – delo, ki ga je spremljalo od otroštva.

Monika Tkalec

NA KMETIJI JE LEPO

Otroci in vzgojiteljice vrtca Melinci smo se z avtobusom odpeljali na Srednjo Bistrico, k Viktorjevi babici in dedku. Spremljalo nas je prečudovito vreme in tako je bilo razpoloženje še prijetnejše. Prišli smo do hiše, kjer so nas, z nasmeškom na obrazu, sprejeli Viktor, Viktorjeva mama, babica in dedek. Vse nas je zanimalo, kaj bomo na kmetiji počeli in kaj vse bomo videli. Po dobrodošlici smo se najprej sprehodili po zeliščnem vrtu. Babica nas je seznanila z različnimi zelišči, skupaj smo jih nabrali in si skuhalo čaj. Dedek in babica sta nam prikazala ličkanje koruze, nato smo se ga lotili še sami. Eni smo bili bolj spretni, drugi nekoliko manj. Vsem pa je bilo v veliko veselje in zabavo. Večino koruze smo spravili v koruznjak, nekaj pa smo je oluščili in nahranili živali, ki so nas pozdravljale s svojim oglašanjem. To so bile race, gosi, kokoši, petelin in pure. Ko smo opravili prvo delo, je sledila malica. Pogostili so nas s čisto pravo zlejvanko, ki je dišala iz hiše po celem dvorišču že, ko smo prišli z avtobusa. Zraven smo pili čaj, ki smo si ga skuhalo z babičino pomočjo. Otroci so bili nad njim navdušeni, še posebej zato, ker so sodelovali pri pripravi. Po malici smo se lotili naslednjega dela – čiščenja buč. Tudi tukaj so otroci z veseljem sodelovali, vzdušje je bilo veselo in razigrano, smeha pa kar ni manjkalo. Po opravljenem delu smo z bučami nahranili pujske. Otroci so z velikim zanimanjem spraševali in čakali na naslednje opravljanje dela. Luščili smo fižol. Prav pri tem opravilu so se otroci najbolj zabavali. Fižol je bil različnih barv: rdeč, vijoličen in bel, različen tudi po velikosti. Veliko veselje jih je bilo opazovati. Babica in dedek sta nam pokazala tudi kmetijske pripomočke in kako so včasih delali z njimi. Spoznali smo različne običaje, kot je ličkanje in luščenje koruze, čiščenje buč in luščenje fižola. Opazovali smo različne živali in jih primerjali med seboj. Spoznali smo jesenske pridelke in semena. Z obiskom kmetije smo otrokom želeli približati našo prioriteto nalogo “Kak je in da fajn bilou”. Na koncu opravljenega dela so nas spet pogostili – kot se spodobi za čisto “prave delavce”. Ura je prehitro minila in prišel je čas za slovo. Polni vtisov, prekrasnih doživetij in novih spoznanj smo se vrnili nazaj v vrtec. Dopoldne je bilo prekratko za vse, kar sta nam hotela babica in dedek pokazati ter povedati. Pa vendar smo lahko občutili njuno bogastvo – koliko znanja, izkušenj in ljubezni premoreta, saj sta se nam med našim obiskom maksimalno razdajala.

Metka Sobočan

ENEGA BENEKA

(izštevanka po ustnem izročilu Števeka Klemenčiča iz Dokležovja)

Enega benega cincalija,
žaba, reca, puškatija,
tan culij,
debeli drek,
ka boš kleti velki kmet.

Renata Zver

NAŠI KRAJI OB MURI ...

Naši kraji ob Muri imajo ob obilni kulturni dediščini tudi bogato ljudsko izročilo, ki se prenaša iz roda v rod. Številni običaji, ljudski plesi in šege ter navade so skozi celotno zgodovino spremljali preprostega kmečkega človeka ob njegovem delu, praznovanjih, dogodkih, veselju in žalosti. Ob trdem delu so se ljudje znali poveseliti, zapeti, zaplesati, se pošaliti. Tako so nastali razni običaji, ki so vezani na delo (paša, žetev, lujpanje kukarce, pozimi semena, čejsanje perja ...) godovi, praznovanja (Markovo, risali, božični prazniki ...), ki so se ukoreninili med ljudmi. Dandanes ti običaji izginjajo iz vsakdanjega življenja ljudi, ohranjajo se pa na raznih prireditvah, kar je tudi prav. Če želimo, da se bo to ohranjalo še naprej in da nas moderni mediji ne povozijo, je potrebno ljubezen do kulturne dediščine privzgojiti že otrokom. In prav s tem namenom imamo v vrtcu folkloro kot obogatitveno dejavnost, da se otroci seznanijo z različnimi otroškimi igrkami, izštevankami, pesmimi, plesi, poslušajo zgodbe, kako je nekdaj bilo, in podobno. V ta namen vključujemo babice, prababice, ki so še bogat vir izročila in se seveda zelo rade odzovejo našemu vabilu. To potem skušamo vključiti v okviru folklorne dejavnosti, ponazarjati in predstavljati ob raznih prireditvah v kraju ali širše, kamor nas pač povabijo. Otroci to zelo radi delajo in se jim zdi zelo zabavno.

O tem, kako se igramo folkloro, pa so otroci povedali:

AMADEJ: meni je fajn, ka spejvlemo tiste pesmi stare, ka so jih in da spejvali stari dedeki pa mamce

ZOJA: meni je pa najlepše, ka mamu deklince spletene kite pa lejpe rdeče mašline zvezane

ŽIGA: idnouk smo pa nastoupali dedekon pa mamcam pa smo meli oblečene tiste lejpe gvante, folklorne

JAN: mene pa mojega brata Jureta je stara mama tudi nafčijla nekaj indašnjoga: Pleši, pleši črni kos pa

Idemo domou

JERNEJA: meni je pa najlepše, da se špilamo igrice: tisto Za radije pa Za Bougeca pa Gnijlo jajce

NEJC: idnouk smo pa plesali Abrahama pa Marko skače pa še tisto Mat potice pečejo

Metka Sraka

VTISI OTROK OB OBISKU PRI SLAMARSTVU SMODIŠ

- žito imajo doma;
- okraske smo delali;
- mama nam je pokazala slamo, iz katere smo potem delali okraske;
- babica nam je pokazala, kako se delajo prstani;
- tipali smo žito;
- imajo lončeno peč, z njo kurijo, ker nam je potem toplo;
- jedli smo pogače, babica nam je spekla iz pirine moke; bile so zelo okusne in dobre;
- ustvarjali smo iz slame;
- videli smo tudi posušena zelišča;
- pili smo zeliščni čaj;
- pogledat nas je prišla tudi stara mama;
- mama nam je pokazala stare hiše, pokrite s slamo.

OBISK PRI DRUŽINI SMODIŠ

Vas Lipovci je znana po pletenju izdelkov iz slame. To starodavno obrt smo želeli približati otrokom, zato smo zaprosili družino Smodiš za obisk in prikaz obrti pri njih doma.

Ogledali smo si žito, iz katerega zraste slama. Nato iz nje pletejo različne izdelke. Mama Monika nam je pokazala postopek, kako iz slame nastanejo različni okraski, vaze, lestenci in drugi izdelki.

Že stari starši so pričeli s pletenjem in ta obrt se prenaša iz roda v rod. S svojimi izdelki se predstavljajo po Sloveniji. Družina daje poudarek zdravemu načinu življenja. Zato nam je babica spekla pirine pogače, kar nam šlo v slast. Veseli smo bili tudi prstanov, ki smo si jih spletli sami.

Simona Voroš in Nadica Koren

Iža neoblečena, cesta pa brez asfalta,
deca so se bosa špilala, "sestra Salutaris" nas je pazila.
Ja. Tudi tak je inda fajn bilou.

Štefan Forjan

LJUDSKA: TRIJE PRAŠIČKI

V vrtcu smo spoznavali ljudske pravljice, ki so se prenašale iz roda v rod. Med njimi nam je bila najbolj všeč pravljica o treh prašičkih. Naredili smo si hišice, prašičke in volka. Vsebino pravljice smo si priredili in jo dramazitirali.

Gre nekako takole:

Trije prašički mali
so sklenili, da si bodo
hišice zgradili.
Ker prašička dva bolj
lena sta bila, kaj hitro
njuna hišica bila je postavljena.

Tretji prašiček pa je
garal za dva, zato
njegovo hišica najbolj
trdna je bila.

Ko prišel je zloben
volk, je prvi dve
odpihnil v log.

A tretja hišica pretrdna
je bila.

Zavetje dala je prašičkom
trem, tako da volk ostal
je nem.

Prašički trije so
bili veseli in skupaj
z nami pesmico zapeli.
"MI SMO VSI PRIJATELJI,
RADI SE IMAMO, VOLKA
SMO PREGNALI,
HIŠICE
NE DAMO."

Pesmico smo sestavili skupaj z vzgojiteljicama in nam je bila zelo všeč. Prav tako pa nam je bilo všeč vživljanje v vloge in ponazoritev pravljice, ki smo si jo kar nekaj časa uprizarjali. Želimo si še več takšnih doživetij skozi pravljico.

Skupina otrok 3-5 let
iz vrtca Gančani

SPOZNAVANJE ŽIVLJENJA NEKOČ

Otroci morajo sodelovati z okoljem, ga spreminjati, postopno morajo spoznati bližnje družbeno okolje in hkrati dobivati vpogled v širšo družbo. Zato smo se z otroki iz vrtca Gančani odločili, da bomo najprej spoznali domači kraj in se seznanili s tem, kako so ljudje tod živeli v nekdanih časih. Ogledali smo si peko kruha v krušni peči, kmetijo z različnimi živalmi, cimprano hišo, dedi nam je predstavil igre in igrače, kakršne so bile nekoč, v igralnici smo en kotichek spremenili v čarno künjo ... Nato smo se z avtobusom peljali v Mursko Soboto, kjer smo si ogledali muzej in spoznali življenje, kot je bilo nekoč. Spoznali smo cimpračo, si ogledali prostore in opremo stare prekmurske hiše. Otroci so skozi ves projekt aktivno sodelovali, dojemali informacije, jih med seboj povezovali pri konkretnih nalogah v bogatem učno-izkušenskem okolju.

Vesna Horvat

ŽIVLJENJE NEKOČ IN DANES

Pred leti, v časih naših starih staršev in mladosti naših staršev, je bilo življenje v veliki meri drugačno, kot ga poznamo danes. Vse, kar danes dojemamo kot povsem samoumevno, nekoč ni bilo samoumevno.

Če samo pogledamo naše današnje bivalne prostore, bi lahko rekli, da so bili v časih naših prednikov veliko skromnejši, seveda pa jih je bilo tudi veliko manj. Ko pogledamo hiše, ki so še ostale iz nekdanjih časov, ugotovimo, da je bilo kljub večjemu številu otrok prostorov veliko manj. Ni bilo običajno, da ima vsak otrok že svojo sobo ali pa da sta v eni sobi do določene dobe dva, ampak so bili otroci vsi skupaj v eni sobi. V spalnici sta bila praviloma starša, ob tem pa je bila še kuhinja, ki je služila hkrati kot jedilnica in dnevna soba. Novorojeni otrok pa je običajno spal ob materi in očetu v sobi. Oblačila otrok so ohranjali od enega do drugega, če niso bila popolnoma uničena, jih je nosilo še nekaj generacij, prav tako čevlje. Električne energije ni bilo na pretek in so se vsi ravnali po soncu, vstajali s soncem in šli spat, ko je šlo sonce za goro. V časih naših staršev je bila televizija le pri redkokateri hiši in ob njej se je zbralo veliko ljudi iz soseščine.

Kopalnic, kot jih poznamo danes, prav tako ni bilo, za umivanje in kopanje sta služila kovinski umivalnik in korito, ponekod tudi leseno. Rekli smo, da električne energije ni bilo na pretek, torej je bilo treba poskrbeti tudi za toplo vodo, ki so jo greli kar na peči na drva v kuhinji in se v topli kuhinji tudi umili. Prav tako niso poznali računalnikov in interneta ter veliko stvari, za katere si danes skoraj ne moremo predstavljati, da jih ne bi bilo. Je bilo pa za to druženje in družabno življenje veliko pestrejše. Ko smo vsi v enem prostoru in nimamo televizije, računalnika in vseh stvari, ki nam danes lajšajo življenje – pralni stroj, pomivalni stroj, sesalnik – smo veliko več skupaj in skupaj tudi veliko stvari, če že ne vse, počnemo. Dekleta so pomagala mamam pri ročnem pranju perila, pomivanju posode, pometanju in urejanju hiše, fantje pa očetom pri delu na poljih, ker traktorjev in drugih strojev prav tako še niso poznali. V dolgih zimskih večerih so starejši mlajšim pripovedovali zgodbe ali pravljice, ki so si jih pripovedovali iz roda v rod. Spomladi, poleti in jeseni pa so bila ob večerih do poznih ur na vrsti dela na vrtu, na poljih ali v domačem skednju. Jeseni recimo ličkanje koruze, kamor je prišlo pomagat veliko ljudi, gospodinja jim je običajno spekla vrtnik in vsak je dobil pošten kos v zahvalo za pomoč pri delu. Seveda pa so bili tudi odnosi med ljudmi v veliki meri drugačni od današnjih. Vsi otroci so ubogali vse, kar sta jim starša narekovala, glava družine je bil oče, ki je imel glavno besedo pri hiši. Otroci pa so morali spoštovati očeta in mamo in v nekaterih krajih še dandanes zasledimo, da otroci starše ali stare starše vikajo. Med sabo so si otroci morali pomagati in poprijeti za vsako delo, ki jim je bilo naloženo. To pomeni, da so bili tudi otroci pri delu zelo navezani eden na drugega, da ne rečemo odvisni drug od drugega. V redkih prostih trenutkih pa so se igrali skupaj in ne kot danes vsak doma na svojem računalniku. Skupaj so se igrali enostavne igre z žogo – morda tudi kdo še pozna pöcketeš in podobno – iz vej izrezovali piščali, a hkrati nemalokrat ob igri pazili tudi na živino na paši.

Odnosi otrok dandanes se skorajda ne dajo primerjati s tistimi nekoč. Nekoč je bilo potrebno starejše spoštovati, jih poslušati in ubogati brez ugovaranja, česar danes ne srečamo več ravno pogosto. Seveda ob vsem naštetem lahko rečemo, da je bil življenjski slog skorajda popolnoma drugačen od današnjega, z vsem kar spada zraven. Seveda ni bilo vedno lahko in lepo, je bilo pa na nek način bolj zdravo. Ni bilo toliko sladkarij in prehrabnih izdelkov, kot jih poznamo danes, tudi bolezni so bile druge in nemalokrat je lahko bolezen, ki jo danes uspešno pozdravimo, bila smrtna, denimo škrlatinka, pljučnica, vnetje mandljev, kar dandanes v največji meri uspešno odpravimo. Morda imamo danes res vse, kar potrebujemo, in še več, a toliko časa v neki skupnosti in ob druženju ne preživimo več, prav tako se veliko bolj nezdravo prehranjujemo, živimo vsak zase, za kar nam je lahko žal za časi naših staršev, dedkov in babic.

Tanja Zver

BABICA MARIJA PRIPOVEDUJE

V okviru projekta “Kak je inda fajn bilo” smo se večkrat družili z babico Marijo iz Srednje Bistrice. Ta nam je s svojim pristnim nastopom in ljubeznijo do otrok približala predstavo o življenju nekoč.

Z njo smo pekli koruzno pogačo, perece in ptičke. Sejali smo žito in pšenico. Igrali smo se igre, ki se jih je babica igrala, ko je bila še majhna deklica. Pripovedovala nam je o praznikih in običajih, ki jih zdaj še redkokje srečamo.

Čas je v druženju z njo vedno prehitro minil, kakor otrokom tako tudi nam vzgojiteljicam. “Tak so pa fčasih mamce nas fčijle,” nam je rekla in tukaj je ena “indašnja”:

VRABLI SO PROSO POJELI

Vrabli so proso pojeli. Ge so tisti vrabli?
Gor na trn so odleteli. Ge je tisti trn?
Sekira ga je dol posekala. Ge je tista sekira?
Lovec jo je v Müro lüčo. Ge je tisti lovec?
V Müri se je vtopo. Ge je tista Müra?
Krava jo je dol spijla. Ge je tista krava?
Puška jo je dol strlila. Ge je tista puška?
— V Grazi na placi na klini visi.

Sejemo pšenico ...

Babica pripoveduje ...

Snežana Lazarević

PRAVLJICE V "VELKI IŽI"

Otroci ne potrebujejo dosti, da bi mirno sedeli in poslušali, da bi spodbudili njihovo domišljijo in razširili besedni zaklad ter s tem še dodatno razvili zmožnost življenja v življenje drugega in sočustvovanja, okrepili otrokovo zaupanje in mu omogočili, da pogumno in samozavestno pogleda v prihodnost. Otroci potrebujejo samo pravljice, ki jim jih pripovedujemo ali beremo. Ker smo želeli poleg pravljic vključiti tudi kulturno dediščino, smo v mesecu decembru del naše igralnice spremenili v "VELKO IŽO". V starih hišah je bila to soba, v kateri se je spalo, kjer je bila krušna peč, soba, v kateri so se družine družile. Naša "VELKA IŽA" pa je postala naš prostor za druženje, pripovedovanje in branje pravljic. Zato smo se odločili in v mesecu januarju nadaljevali s prebiranjem pravljic, ki so jih otroci prinašali od doma. Vsak otrok je prinesel knjigo, ki mu je najljubša, in ob pomoči vzgojiteljev knjigo predstavil drugim otrokom. Otroci so bili navdušeni, z velikim veseljem so prinašali knjige in jih tudi pogumno predstavili. In za konec še misel:

Če želite, da bi bili vaši otroci pametni, jim berite pravljice. Če želite, da bi bili še pametnejši, jim berite še več pravljic. (A. Einstein)

Suzana Hovat

STARE LJUDSKE IGRE

ŽIBEKI, ŽIBEKI (prva različica)

Igra se igra na prostem in je za njo potrebno najmanj pet igralcev (mama, žibeki in volk). Na eni strani je mati in mati in kliče svoje otroke domov:

Mati: "Žibeki, žibeki, ote domou!"

Žibeki: "Nemo šli, ka je vüuk za grmom!"

Mati: "Ka pa dela?"

Žibeki: "Mujvle se!"

Mati: "S ken se pa brijše?"

Žibeki: "Z zlato brisačo."

Mati: "Žibeki, žibeki, ote domou!"

Nato začnejo žibeki teči proti svoji materi, medtem pa jih lovi volk. Če volk katerega žibeka ulovi, potem ta postane volk in z njim lovi naprej. Igra se nadaljuje tako dolgo, dokler volk ne ulovi vseh žibekov.

ŽIBEKI, ŽIBEKI (druga različica)

Mati: "Žibeki, žibeki, ote domou!"

Žibeki: "Nemremo."

Mati: "Zakoj nej?"

Žibeki: "Ka je atan vuk!"

Mati: "Ge pa je?"

Žibeki: "V zelenon lougi."

Mati: "Ka pa dela?"

Žibeki: "Mujvle, češe, brijše se!"

Mati: "Žibeki, žibeki, ote domou!"

Mati (če ima mati to barvico, pove): "Mamo, mamo samo ti je na damo."

Volk (si ta čas nekaj izmisli, da mater spravi stran od barvic): "Mati tan so van küre na grede vujšle, pa van vso šalato ščejo pojesti."

Mati zbeži stran, zapusti barvice. Tisti čas volk ukrade barvico, za katero je vprašal.

Ko pride mati nazaj, prešteje barvice, vidi, da ji ena manjka, in vpraša ostale barvice, kje je ena barvica:

Mati: "Ge pa je ena barvica?"

Barvice (si izmislijo nek izgovor): "Šla je na sprehod pa je v čarno luknjo spadnula.«

Igra se igra tako dolgo, dokler ne ostane materi samo ena barvica. Tista barvica potem materi prizna, da je barvice ukradel volk. Mati in zadnja barvica gresta reševati barvice od volka.

Mati: "Daj mi moje barvice nazaj!"

Volk: "Ne dan!"

Mati (si izmisli nek izgovor): "Tan ti medvid šče pojesti cejli med!"

Volk zbeži stran. Mati in barvice zbežijo domov. Če volk to opazi, gre lovit barvice, če katero ulovi, je ta potem njegova.

NAJ LÜČA, NAJ LÜČA

Igra se igra na prostem. Otroci so postavljeni v krog, na sredini kroga je palica. En otrok govori besedilo:

Naj lüča, naj lüča (in pove ime enega otroka) ...

Otrok, katerega ime je bilo povedano, beži v krog, prime palico in poskuša zadeti nekoga.

Otroci v krogu se razbežijo, poskušajo se izogniti temu, da bi jih imenovani otrok zadel.

Tisti otrok, ki je zadet, določi naslednjega, ki bo zadeval.

BARVICE

Igra se igra na prostem in je za njo potrebno najmanj pet igralcev (mati, barvice in volk). Na eni strani je mati z barvicami, na drugi strani je volk. Na začetku igre mati določi barvicam barvo. To jim pove na uho. Nato jih obišče volk:

Volk: "Mati, dober den!"

Mati: "Dober den! Ka bi pa rad?"

Volk: "Mate barvice?"

Mati: "Mamo, mamo samo jih ne damo. Kakšo bi pa rad?"

Volk (pove eno barvo): "Mate zeleno?"

Mati (če mati te barvice nima): "Nej nemamo."

Tamara Mesarec

DEDKI IN BABICE V VRTCU

Kako približati kulturno dediščino mladim generacijam, ki nimajo več stika s predmeti, igračami, igrami in običaji, ki so jih poznali naši ljudje včasih? Na to vprašanje smo v naši skupini odgovorili tako, da smo v vrtec povabili dedke in babice, s katerimi smo skupaj izdelali igrače, s kakršnimi so se igrali nekoč. Pripravili smo dve delavnici. V eni so dedki in babice skupaj s svojimi vnuki izdelovali punčke iz cunj, v drugi pa mlinčke iz naravnega materiala za igro z vodo. Ker je bilo pripravljenega dovolj materiala, so se aktivno vključevali v obe delavnici in ne glede na spol svojim vnukom izdelali obe igrači. Ob delu so tako dedki in babice kakor njihovi vnuki izražali zadovoljstvo, sproščenost, topel čustveni odnos in odprto komunikacijo. Po končanem delu smo naše goste pogostili s čajem in koruzno pogačo, ki smo jo dan pred tem sami spekli v vrtcu. Dedke in babice smo tudi obdarili s slikami – odtis otroške dlani, ki smo jo spremenili v “ptičko” in opremili z naslednjo mislijo: “Dedek in babica – v moj svet ne vnašata samo ljudskega izročila, pesmi, običajev in navad, ampak pogosto tudi čustveno obarvane dogodke, ki nam sežejo globoko v srce. Ob vsem tem se krepi čustvena vez in midva, ki sva si v letih tako oddaljena, sva si vedno vse bolj blizu -včasih morda preveč. Hvala vama za vse!” Kratko skupno druženje ob delavnicah nas je približalo času brez televizije, računalnika in drugih tehničnih pripomočkov. Seznanili smo se vsaj z delčkom tega “kak je inda fajn bilou”.

Zadravec Marija

LAN – OD SEMENA DO OBLEKE

Kakih petdeset, šestdeset let nazaj so skoraj pri vsaki hiši pridelovali lan, iz katerega so izdelovali debelo domače platno. Iz njega so potem šivali brisače, prte, vreče, ponjave, za starejše moške in dečke pa široke debele hlače. V današnjem času je rastlina lepih modrih cvetov že, lahko bi rekli, pozabljena.

Na stoti dan od novega leta, nekje okrog 10. aprila, so njivo pripravili za setev in drobna svetla semena zasejali. Čez štirinajst dni je lan vzkli. Zanj je bilo treba seveda skrbeti, puliti travo in plevel. Ob skrbni negi je v mesecu maju lan zacvetel. Pogled na njivo je ponujal lepoto nežno modrih cvetov.

Lan je rasel približno devetdeset do sto dni. Ko je dozorel, je namesto čudovitih modrih cvetov imel rumene glavine, v katerih je bilo seme. Iz zemlje so ga ročno pomikali s koreninami vred. Dali so ga na rihel in odstranili glavine. Nato so ga položili v lepo porazdeljene vrste, da se je orosil in malo strohnel. Po treh tednih so ga nato pobrali in zvezali v snope. Snopi so se sušili v krušni peči. Suhi so bili pripravljene za trenje. Običajno so lan trli po 15. avgustu. Pri trenju rumene glavine zunanji del z bilk (slama) odpade pod trlico, predivo pa ostaja v roki. Predivo so nato počesali na česalu, zvali na kodilo, ki se da na preslico. Na kolovratu so spredli in navili na špulo nitko, ter jo namotali na motovilo. Štreno je bilo potrebno oprati in dati na garnuke, nato so naredili klopko. Klopko so navili na čolniček na statvah in stkali blago. Položili so ga na travo in polivali, da je postajalo čedalje bolj belo. Iz tako pripravljenega lanenega blaga so potem šivali različne izdelke za domačo uporabo.

rihel – naprava, podobna velikemu glavniku

trlica – lesena priprava za trenje lanu

motovilo – priprava za navijanje in odvijanje preje

kodile – deli namotane določene mase prediva

garnuke – priprava za navijanje preje

špula – kolut (na kolovratu)

Po pripovedovanju gospe Marije Kerčmar

Suzana Kuzma

Fotografije zbrala Nada Erjavec

ZAKAJ “KAK JE INDA FAJN BILOU”?

Enkrat pri malici otroku na tla pade kos kruha. Rečem mu: “Ko bi nekoč padel kruh na tla, bi ga hitro pobrali in poljubili, ker je kruh vrednota.” Otrok me malce nejeverno pogleda in s tem sva zaključila pogovor. Drugi dan pride otrok v vrtec in reče: “Moj dedi pravi, da je res, kar si včeraj povedala. Ko je on bija mali, je poljubil kruh, če mu je dol spadno. In ka je fajn, ka se o ton v vrtcu pogučavlemo.»

Zakaj sem se zdaj spomnila te zgodbe?

Vsak dan lahko slišimo, da smo družba izgubljenih vrednot, da govorimo o čustvenem hladu, ko primanjkuje spoštovanja, strpnosti, morale, etičnosti. Naši otroci rastejo v taki družbi, kjer iz okolja, medijev, od sovrstnikov in starejših dobivajo takšne in drugačne informacije. Vzgajati otroke v odgovorne osebe je zelo pomembno, saj jih že v rani mladosti vzgajamo z besedo, dejanji in zgledom. Zelo pomembno je, da jih seznanimo tudi s preteklostjo. Želimo si, da bi današnje generacije otrok tudi nekoč rekle “Kak je inda fajn bilou”. Kolikokrat smo že slišali, da brez preteklosti ni sedanjosti in da je zgodovina je učiteljica življenja. Otroci radi poslušajo zgodbe iz preteklosti – ko stari starši obujajo spomine, jih preplavijo pozitivna čustva in radi povedo “Kak je inda fajn bilou.” Mislim, da pri tem ne mislijo samo na predmete in skromnost življenja, kajti vse ni v materialnih dobrinah. Mi in otroci našega vrtca imamo srečo, da živimo in delujemo v krajih, ki imajo pozitiven odnos do tradicionalnih vrednot. V vaseh naše občine so zelo dejavni posamezniki, društva in organizacije, s katerimi se ohranja in krepi kulturna dediščina panonskega kraja. Tako naravnano okolje daje otrokom v vrtcu temelje, da bodo spoštovali tradicijo kraja. To se izraža tudi skozi ohranjanje naravne in kulturne dediščine, saj vrtci nosijo imena značilnosti krajev. In zakaj tega ne bi izkoristili? Vrtec, ki obstaja že prek 60 let, spremlja dejavnosti in je reden soustvarjalec dogajanj v kraju.

Tako otroci vrtca sodelujejo pri oblikovanju praznovanj prednovoletnega časa, velikonočnih razstav, postavljanju majoša, bújraških in ciglarskih opravil, mednarodnega folklornega festivala. Tako lahko trdimo, da so naši otroci od majhnega seznanjeni s tradicijo in da rastejo s čutom negovanja preteklosti. Celostnemu projektu našega vrtca v tem šolskem letu “Kak je inda fajn bilou”, smo se pridružili in vključevali tudi mi, čisto majhni. Sodelovali smo v okviru naših zmožnosti glede na našo starost. Tako smo se pogovarjali o igri in igračah nekoč. Pri tem so nam pomagali starši in stari starši. V vrtec so prinašali stare fotografije, igrače in knjige. Obiskali sta nas prababica in babica. Pripovedovali sta nam o tem, kako so se igrali nekoč. Tijina prababica nas je naučila rajalno igrico iz svojega otroštva. Nikina babica nam je podarila igrače in delila z nami spomin na čas, ko je sama obiskovala vrtec. In ko na koncu babičin nasmeh, solza zalesketa v očeh, ko ji komaj triletni otrok pove: “Prideš spet jutri, ka mo se igrati?” Zato ker babica pove in bom jaz nekoč, ko bom velik, rekel “KAK JE INDA FAJN BILOU”.

Zdenka Mujić

Böltinski vrtec je pošteno ka
tudi un napravi edno velko
senje, zatau ka smo indasnja
senja ze ta pijstili.

Na nasen senji nete njicali pejnez,
samo te mogli dobro gledati,
pa biti radovedni.

Senje bou v boltinskem vrteci,
na Jugovon, v četrtek 4. JUNIJA
2015 ob 16³⁰ vori, odvečera.

Prijte vsi šteri ste od podplata
veksi, pa od tolega menši.

Prijte ka te vidli ka tou bou,
pa vupamo, ka van rede žau!

Vabijo vas velki, pa mali z vrteca
Böltinci!

VRTECOVO SENJE 2015

Pravijo, da je v vrtcu vse mogoče. V vrtcu prah domišljije lahko doseže prav vsak kotic. Tako zelo, zelo je v vrtcu vse mogoče, da nam je v četrtek uspelo ustaviti čas. Ja, v četrtek ob pol petih, pisal se je 4. junij 2015, smo na Jugovem za hip ustavili čas. Začela se je naša velika zaključna prireditev VRTECOVO SENJE, ki je pognala zarjavelo kolesje časovnega stroja in nas zavrtila nazaj, tja v čas naših babic in dedkov, celo prastricev in sosedov, ki so "inda" sedeli v senci pred cimpranimi hišami in si krajšali čas s pletenjem košar.

Danes je vse drugače. Danes si več ne krajšamo časa, ker ga skorajda nimamo več kje krajšati, in za tablice več ne potrebujemo krede, kar s prstki "pišemo" na njih in vse prevečkrat pozabimo "kak je inda fajn bilo".

Vrtecovo senje je zaključilo naš velik projekt, v sklopu katerega smo vse leto majhni in veliki majhni in veliki pridno obujali spomine, oživljali kulturno dediščino našega kraja, stkali mnogo vezi med generacijami, spletli številna prijateljstva, se veliko naučili, mnoge razveselili, si z drobtinicami nostalgije lepšali dneve in postali bogatejši za mnoge lepe stvari, ki jih je izbrisal čas, leta, naše hitenje in dejstvo, da živimo danes čisto drugače.

Na dvorišču vrtca, na Jugovem v Beltincih smo se začeli zbirati, še preden je Rijtar visokodoneče razbobnal začetek VELIKEGA VRTECOVOGA SENJA. Tamburaši so na hribu zagodli glasno in veselo, da so iz sosednjih hiš odpirali okna in radovedno zrlji na stojnice, ki so se šibile pod vsemi pisanimi zanimivostmi. Ob stojnicah so se namesto dinarov ali evrov tokrat svetile očke od dobre volje in široki nasmehi ob čisto posebnem in neponovljivem druženju. Dimeki so nekoliko zamudili, pravijo, da niso vajeni tako gladkega asfalta, so pa glasno "prizvonili" s svojo znano himno. Ko smo že mislili, da so zamudniki "vsi prisotni in prisebni", je priropotal PUFKAČ, ki ga prav tako ni več videti vsak dan na beltinskih ulicah in je bil zato prava atrakcija. Harmonikaš je raztegnil meh in nekaj več kot 600 majhnih podplatov se je zavrtelo na MARKO SKAČE. Takrat smo si starši zaželeli, da bi časovni stroj imel gumbek OFF in bi ta trenutek shranili za vedno.

Med tistimi, ki smo večji od enega metra, je bil med najbolj radovednimi gospod Boštjan Rous, ki se je s koordinatorko Romano prijazno sprehodil med vsemi stojnicami in tistim, ki marsičesa nismo vedeli, prihranil prenekatero vprašanje. Na "ulicah senja" smo vsi srečali znane obraze, se pozdravljali in poklepetali, kot se za pravo senje spodobi. Med stojnico društva Jarice, kjer so izdelovali lesena korita in postajo društva BROD, kjer smo po "indašnje" packali cigle iz gline, sta se srečala tudi ravnateljica vrtca in gospod župan. Kakšno sta rekla in se skupaj sprehodila do stojnice Zavoda za kulturo in turizem Beltinci, nato pa jo še mahnila na melisin sok in ocvirkove pogače.

Niti perjadi, koz in ovčic ni manjkalo. Pri njih se je mudilo veliko število radovednih malčkov, ki so veselo hranili živali. Niti pokanja z biči se niso prestrašili ti naši majhni pogumneži. Navdušilo je tudi društvo prijateljev mladine GUMLA, ki je prikazalo življenje kmečke družine. Luščili smo koruzo, prali perilo, kot so prali некоč, krpali vreče in nogavice ... kakšno doživetje! Tudi sodarji so imeli na senju svoj košček neba. Pokazali so nam, kako so некоč kurili sode in kako izdelati rože iz krep papirja, tako da je tudi na našem dvorišču zaplapolal čisto pravi mlaj. Videli smo kvačkanje prtičkov in predelavo lanu, veselo so se med vsem vrteli folkloristi. Iskrena hvala gre vsem, ki ste pristavili svoj kamenček v pisani mozaik VRTECOVEGA SENJA.

Med postajami so se mudili številni mediji, fotoaparati in snemalci, ki niso bili prav nič "indašnji", vendar so uspeli ujeli nekaj čudovitih trenutkov za vse vas, ki ste zamudili vrtecovo senje. Zagotovo boste začutili, kako smo se imeli lepo in kako smo, s ščepcem nostalgije in precejšnjo mero humorja, skupaj zavrteli čas spet nazaj v 2015 in se poslovili s čudovitimi spomini na nepozabno potovanje tja nekam daleč nazaj.

